BUCOVINENI ÎN PARLAMENTUL ROMÂNIEI ÎNTREGITE. ADUNAREA DEPUTAŢILOR, SESIUNEA 1920–1922 (III)

RODICA IAŢENCU

Bukowiner Vertreter im Landtag Grossrumäniens. Abgeordnetenversammlung, Session 1920–1922 (III)

(*Zusammenfassung*)[*]

Der vorliegende dokumentarische Beitrag behandelt die Tätigkeit der Bukowiner Vertreter im ersten Landtag Grossrumäniens – die Abgeordnetenversammlung, Session 1920–1922. Die Landtagswahlen wurden von der Regierung des Generals Alexandru Averescu, des Präsidenten der Volkspartei, organisiert. In der Bukowina wurden die Wahlen aufgrund des Gesetzes Nr. 1 638 vom 8. April 1920 veranstaltet. Durch dieses Gesetz hat man einige Vorschriften des Wahlgesetzes für die Bukowina Nr. 3 620 vom 24. August 1919 verändert. Die Provinz wurde durch 17 Abgeordneten vertreten: Eusebie Popovici (Bezirk Suczawa), Ion Candrea (Bezirk Kimpolung), Dorimedont Popovici (Bezirk Gurahumora), Ifrim Popescu, Aurel Ţurcan (Bezirk Radautz), Alfred Kohlruss, Vasile Ungureanu (Bezirk Storozynetz), George Grigorovici (der sich für ein Senatormandat entschied), Iacob Pistiner, Benno Straucher (Czernowitz-Stadt), Constantin A. Dragonesi, Modest Cezar Scarlat (Bezirk Czernowitz), Constantin Krakalia (Bezirk Zastawna), Ion Heşca (Bezirk Kotzman), Anton Lukasiewicz (Bezirk Wiżnitz), Toma Ionescu (Bezirk Waszkoutz), Vasile Grigorcea (Bezirk Sereth). Dazu kamen auch drei stellvertretende Abgeordneten: Rudolf Gaidosch, Norbert Kipper und Iosef Bierrer (Czernowitz-Stadt).

In der parlamentarischen Session 1920–1922 haben die Bukowiner Politiker Anreden, Mitteilungen und Erklärungen über verschiedene Probleme präsentiert, mit denen sich die rumänische Gesellschaft in den ersten Nachkriegsjahren auseinander setzte. Die Thematik der parlamentarischen Tätigkeit betrifft Folgendes: Gesetzentwürfe (besonders den Entwurf des Agrargesetzes, wobei mehrere Artikel geändert wurden, den Gesetzentwurf zur Liquidierung der Kriegsentschädigungen und zur Abschreibung der inländischen öffentlichen Schulden und den Gesetzentwurf zur Reform des progressiven Steuerrechts), Probleme in der Vereinigung und Verwaltung

[*] Traducere: Ştefăniţa-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXIII**, *1* (46), p. 267–292 , Rădăuți–Bucureşti, 2016

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

der Bukowina, Unterstützungserklärungen für die Minderheitenrechte. Andere kurz behandelten Themen sind: die Situation der Provinzschulen und der Verkehrsverhältnisse, die Unterstützung der Bevölkerung durch Güterversorgung, die Wahlversammlungen in der Provinz. In dieser parlamentarischen Session des Abgeordnetenhauses wurden auch Mitteilungen in persönlichen Sachen oder in der Frage der parlamentarischen Immunität gemacht.

Im dritten Teil dieses Artikels präsentieren wir drei Landtagsreden, und zwar die der Abgeordneten Vasile Ungureanu, Dorimedont Popovici und Iacob Pistiner, worin die Probleme der Vereinheitlichung und Verwaltung der Bukowina in den ersten Jahren nach 1918 behandelt werden.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: die Bukowina, Landtagswahlen, Landtagsmitglieder, Landtagsreden, Probleme der Vereinheitlichung und Verwaltung der Bukowina.

În primele două părţi ale acestui documentar, am prezentat validarea alegerilor pentru Adunarea Deputaţilor (sesiunea 1920–1922), desfăşurate în cele 15 circumscripţii electorale care au fost organizate în Bucovina, precum şi în judeţul Suceava–Regat (deputaţii care au reprezentat acest judeţ au prezentat intervenţii care s-au referit şi la problemele Bucovinei) şi activitatea deputaţilor bucovineni desfăşurată în această sesiune parlamentară. În partea a treia, prezentăm câteva documente referitoare la problemele unificării şi administrării Bucovinei în primii ani de după unire.

În Parlamentul României Întregite, sesiunea 1920–1922, populaţia Bucovinei a fost reprezentată de 16 deputaţi (George Grigorovici, care a candidat pentru ambele Camere, a optat pentru mandatul de senator; în circumscripţia Cernăuţi–oraş, au fost aleşi şi trei deputaţi supleanţi) şi 10 senatori, dintre care unul de drept (mitropolitul Bucovinei) şi nouă aleşi (opt prin vot universal şi unul din partea Universităţii din Cernăuţi), care au candidat din partea Partidului Poporului, Partidului Social Democrat din Bucovina, Partidului Democrat al Unirii, Partidului Democrat. Deputaţii bucovineni care au reprezentat populaţia provinciei în Parlament au fost: Eusebie Popovici (Partidul Poporului, judeţul Suceava), Ion Candrea (Partidul Poporului, judeţul Câmpulung), Dorimedont Popovici (Partidul Poporului, judeţul Gura-Humorului), Ifrim Popescu (Partidul Poporului, judeţul Rădăuţi), Aurel Ţurcan (Partidul Poporului, judeţul Rădăuţi), Alfred Kohlruss (gruparea germană, judeţul Storojineţ), Vasile Ungureanu (Partidul Democrat al Unirii, judeţul Storojineţ), Constantin A. Dragonesi (Partidul Poporului, judeţul Cernăuţi), Modest Cezar Scalat (Partidul Poporului, judeţul Cernăuţi), Constantin Krakalia (Partidul Poporului, judeţul Zastavna), Ion Heşca (gruparea socialistă, judeţul Coţmani), Anton Lukasiewicz (Partidul Poporului, judeţul Vijniţa), Toma Ionescu (Partidul Democrat, judeţul Văşcăuţi), Vasile Grigorcea (Partidul Poporului, judeţul Siret). Oraşul Cernăuţi (acesta a avut, din punct de vedere administrativ, un statut aparte, fiind organizat de sine stătător; n-a fost inclus în

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

niciunul dintre cele 11 ţinuturi/căpităniі în care a fost împărţită Bucovina până în anul 1925, când a fost adoptată Legea pentru unificarea administrativă, în baza căreia s-au organizat în provincie cinci judeţe) a fost reprezentat de cinci deputaţi, dintre care trei supleanţi: Iacob Pistiner (gruparea socialistă), Benno Straucher (independent), Rudolf Gaidosch (gruparea socialistă), Norbert Kipper şi Iosif Bierrer. Din partea judeţului Suceava–Regat, au fost trimişi în Parlament opt deputaţi, dintre care patru supleanţi: Vasile Tomegea (Partidul Naţionalist Democrat), Virgil Tempeanu (Partidul Naţionalist Democrat), Ion Zelea-Codreanu (Partidul Naţionalist Democrat), Ion V. Creţu (Partidul Naţionalist Democrat), Toader Creţu, Ştefan Dimitriu, Constantin Demetrescu, Mihai Zăhărescu.

Oamenii politici bucovineni au prezentat, în sesiunea parlamentară 1920–1922, interpelări, comunicări, declaraţii, întrebări, petiţii despre diverse probleme cu care se confrunta societatea românească în primii ani de după terminarea Primului Război Mondial. Tematica intervenţiilor parlamentare se referă la: dezbaterea unor proiecte de legi (Proiectul de lege pentru reforma agrară din Bucovina, pe marginea căruia s-au formulat amendamente la unele dintre articole, Proiectului de lege pentru lichidarea despăgubirilor de război şi amortizarea datoriei publice interne, Legea impozitelor pe capital, Legea pentru încurajarea construcţiilor, Proiectul de lege asupra impozitului pe lux şi cifra de afaceri, Proiectul de lege pentru reforma contribuţiilor directe), problemele unificării şi administrării Bucovinei, declaraţii de susţinere a drepturilor minorităţilor. De asemenea, intervenţiile deputaţilor bucovineni au avut în vedere şi alte teme, legate de situaţia şcolilor din provincie, a căilor de comunicaţie, sprijinirea populaţiei bucovinene prin aprovizionarea cu diverse bunuri, desfăşurarea alegerilor în unele dintre circumscripţiile electorale organizate în provincie. În această sesiune parlamentară a Adunării Deputaţilor au fost susţinute şi comunicări în chestiuni personale sau despre imunitatea parlamentară.

Prezentăm, în continuare, trei interpelări susţinute de către deputaţii Vasile Ungureanu (şedinţa A.D. din 16 iulie 1920), Dorimedont Popovici (şedinţa A.D. din 28 decembrie 1920) şi Iacob Pistiner (şedinţa A.D. din 18 iulie 1921), referitoare la problemele unificării şi administrării Bucovinei.

Interpelarea deputatului Vasile Ungureanu[1] (Partidul Democrat al Unirii, circumscripţia Ciudei, judeţul Storojineţ), prezentată în şedinţa A.D. din 16 iulie 1920, pe marginea proiectului de răspuns la Mesajul Tronului[2]

[1] Vasile Ungureanu – om politic bucovinean, membru al Partidului Democrat al Unirii. A făcut parte din conducerea administrativă a Bucovinei, când, după instaurarea guvernului liberal (1922), au fost reorganizate Secretariatele de Serviciu, iar Ion Nistor a fost numit ministru secretar de stat şi membru în Comisia centrală de lichidare şi unificare. Cf. Radu Economu, *Unirea Bucovinei. 1918*, Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1994, p. 80.

[2] Dezbaterile Adunării Deputaţilor (în continuare se va cita D.A.D.), „Monitorul Oficial" (în continuare se va cita M.O.), nr. 22, 20 iulie 1920, p. 357–361.

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

D-lor preşedinte, d-lor deputaţi, declar că vorbesc în numele Partidului Democrat al Unirii din Bucovina. Am auzit şi am citit proiectul de răspuns la Mesaj, venit din partea majorităţii. Declar că poporul bucovinean, în [ceea] ce priveşte Tronul şi Dinastia, e mândru că se găseşte astăzi sub conducerea unui rege român. Poporul bucovinean a iubit împăraţi şi împărătese, dar i-a iubit din silă şi de frică, după cum copilul iubeşte pe mama lui vitregă de furia tatălui tiran. Poporul bucovinean vede în Tron şi Dinastie putere, adevăr şi dreptate. În ceea ce priveşte armata, d-lor deputaţi, poporul bucovinean a ştiut să-şi facă totdeauna datoria militară şi a fost totdeauna la înălţimea chemării, o mână de oameni, dar această mână de oameni e şi o mână de soldaţi viteji. Poporul bucovinean a luptat vitejeşte la Königraetz, în Bosnia, în Războiul Mondial, la Ravuruska [Rava-Ruska, astăzi oraş în Ucraina], Halici [astăzi oraş în Ucraina], Ivangorod [astăzi oraş în Federaţia Rusă, regiunea Leningrad], unde regimentele bucovinene au dat dovadă de un adevărat eroism. Şi pe frontul românesc, în armata Regatului, au luptat tineri voluntari ofiţeri, care au murit la Neajlov, la Mărăşeşti şi Oituz, cum a fost tânărul Luţia, Grămadă, Turtureanu[3]. Acest popor bucovinean a avut fericirea să stropească cu sângele lui steagul Unirii şi să conlucreze şi el pentru marele act pe care l-a aşteptat aşa de mult întregul neam românesc. Încât, d-lor, asupra acestor două pasaje din proiectul de răspuns la Mesaj, asupra Tronului şi armatei, poporul bucovinean se închină, şi se închină cu toată sinceritatea şi din convingere.

În celelalte chestiuni, să ne fie îngăduit să avem alte păreri. În Bucovina s-a făcut unirea, după cum ştiţi că s-a făcut. Acest mare act al Unirii a întunecat celelalte chestiuni de ordin economic. Şi suferinţele noastre, necazurile noastre, s-au spălat cu lacrimi de bucurie, vărsate de toţi când jucam *Hora Unirii*, în Piaţa Cernăuţilor. A doua zi, însă, a ţâşnit în mintea fiecăruia întrebarea ce este cu chestiunea economică a poporului întreg şi a celui bucovinean în special. Ştiţi cu toţii că cea mai mare propagandă contra regatului românesc s-a făcut pe două motive: motivul economic şi chestiunea naţionalităţilor. Chestiunea naţionalităţilor din regatul nostru a fost prea mult trâmbiţată în toată lumea şi prea mult exploatată,

[3] Lascăr Luţia (1895–1916) – publicist şi traducător. Colaborează la publicaţiile „Luceafărul”, „Tribuna”, „Românul”, „Epoca”, „Neamul românesc”, „Viaţa nouă”, „Viitorul”. După izbucnirea Primului Război Mondial, a trecut clandestin în România şi s-a înrolat ca voluntar în armata română. A murit în luptele de la Neajlov. Ion Grămadă (1886–1917) – istoric şi prozator. Şi-a făcut studiile superioare la Cernăuţi (Facultatea de Litere) şi Viena. A fost membru al Societăţii „România Jună”, redactor al publicaţiilor „Românul” şi „Viaţa nouă”; a colaborat la „Deutsches Volksblatt” şi „Dimineaţa”. A fost profesor la Liceul German din Cernăuţi. A avut contribuţii la cercetarea operei lui Eminescu (*Mihai Eminescu*, 1914), este autorul unei monografii consacrate Societăţii „România Jună” şi al unor nuvele, schiţe şi eseuri despre viaţa ţăranului român. S-a înrolat voluntar în armata română (comandant de pluton în Regimentul 8 Vânători) şi a murit în luptele de la Cireşoaia. În rândul eroilor neamului sunt înscrise şi numele altor bucovineni: Teodor Turtureanu, Iustin Breabăn, Ambrozie Micuţariu, Silvestru Micuţariu, Dumitru Mihalaş, Vasile Popescu. Cf. Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I, Iaşi–Suceava, Editura Princeps–Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera”, 2004, p. 443–444, 651.

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

atât în ţările vrăjmaşe, cât şi [în] cele aliate. Naţionalităţile din Vechiul Regat n-au fost aşa de nedreptăţite şi obijduite, după cum, cu rea credinţă şi cu interes, s-a trâmbiţat în toată lumea. Eu nu am văzut pe nimeni venind din vreo ţară învecinată, ori de care naţionalitate ar fi fost acela, ca să-şi cheltuiască milioanele lui aici şi apoi să se întoarcă sărac îndărăt. Dar am văzut o mulţime de oameni de altă naţionalitate, venind săraci în Regatul nostru, făcând milioane şi ducându-se îndărăt. Dacă ar fi fost aşa de rău la noi, atunci n-ar fi venit atâţia oameni de naţionalitate străină în Regat, şi poate că mai bine ar fi făcut. Încât se vede că propaganda care s-a făcut pe această chestiune nu a fost destul de îndreptăţită, fiind ea mai mult un mijloc de agitaţie contra statului. Răspândite pe întreaga suprafaţă a Regatului, aceste naţionalităţi s-au împărţit în două clase, ca şi întreg poporul românesc, bogaţi şi sărmani. Naţionalităţile sărmane, firește, sufereau alături de poporul nostru sărman; dar bogaţii acestor naţionalităţi trăiau ca şi bogaţii noştri, ba mai bine, pentru că ştiau să ne exploateze pe toate căile noastre economice, fără să întindă mâna de ajutor fraţilor lor, care sufereau în mizerie. Precum şi ai noştri, cei avuţi, rar întindeau mâna de ajutor celor sărmani, nu din răutate, ci din lipsa concepţiei adevărat democratic[e]. Dacă voi fi întrebat de ce poporul nostru a urât pe celelalte naţionalităţi din sânul lui, voi răspunde că oricare popor îşi urăşte paraziţii, ori de care naţionalitate ar fi ei. Noi avem paraziţi de naţionalitate română şi-i urâm nici mai mult nici mai puţin decât pe cei de alte naţionalităţi. Dar nu i-a trecut nimănui prin minte să-l nedreptăţească pe altul pentru simpla greşeală că s-a născut, bunăoară, neamţ şi nu român. Cred că am dovedit că nu naţiunea şi nici confesiunea a fost pricina antipatiei care s-a pronunţat între poporul nostru şi celelalte naţionalităţi de la noi. Oricât ne-am fi dat noi silinţă să dovedim lucrul acesta în Bucovina, n-am putut. Se credea, se voia a crede că în Regat e bun de mâncat fiecare care nu-i român şi creştin. Şi de aceea am suferit noi foarte mult. Am fost închişi, am fost batjocoriţi şi spânzuraţi. Poporul nostru, însă, este nobil. După ce a învins, ca fiecare învingător nobil, tratează pe învins de la egal la egal. E adevărat că au fost duşmănii cât au fost lupte, dar după învingere şi unire suntem egali cu toţii, toate naţionalităţile sunt deopotrivă, aşa încât această chestiune s-a încheiat şi în Regat şi în Bucovina.

Vine acum chestiunea economică. Se înţelege că reformele mari sociale nu au nevoie numai şi numai de un guvern care să spună că va legifera. Guvernul are, însă, şi nevoie de încrederea poporului. Poporul trebuie să aibă încredere în acea stăpânire, că, în adevăr, dânsa va face aşa cum spune. Această încredere nu se face cu poruncă şi această încredere trebuie cultivată din bună vreme, ca poporul care aşteaptă să zică aceasta este [cel] care are să mă ducă la bine. La cârma Bucovinei era atunci d-l [Iancu] Flondor, se crease o atmosferă foarte nedreaptă, căci o mulţime de ţărani din Bucovina, în lipsă de pământ şi de mijloace de existenţă, treceau înainte de război în Regat, unde îşi puteau câştiga pâine şi se întorceau îndărăt. Aceşti ţărani aveau o concepţie foarte greşită în ceea ce priveşte starea economică a ţăranului de aici. În Bucovina, în timpul războiului, spiritele au fost

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

înveninate de răuvoitori, care spuneau că în Regat este sclavie, că în Regat este robie. Toate acestea şi sufletul lor fiind atins de Revoluţia rusă şi [de] prezenţa unui mare proprietar la cârma ţării, îi făcea[u] pe ţărani să nu aibă încredere într-o apropiată îndreptare a lucrurilor.

În afară de aceasta, se crease în Bucovina şi o atmosferă de autonomie, îmbrăcată într-un straşnic doliu, după vrednica şi iubita Austrie. Începuse a se tălmăci şi răstălmăci condiţiile de unire. Cât pe ce, din pricina chestiunii economice şi [a] atmosferei acesteia de autonomie, era să fie periclitată chestiunea unirii. Atunci poporul bucovinean s-a despărţit în două tabere, tabăra d-lui [Iancu] Flondor, în rândurile căreia erau toţi acei cu ideal de autonomie şi care spuneau că în Regat nu sunt oameni capabili de a ne conduce, şi o a doua tabără, unde era o mână de tineri, strânşi în jurul d-lui [Ion] Nistor, care dorea ca unificarea să se facă pe deplin şi fără multă interpretare. În rândurile acestea, d-lor, mă găseam şi eu.

În fine, d-lor, s-a schimbat conducerea ţării, venind d-l [Ion] Nistor. Cum s-au făcut alegerile cu d-l [Ion] Nistor, când partidul acestuia era la putere? Aici ţin să intonez un lucru, că alegerile s-au făcut aşa cum trebuiau să se facă, ca actul unirii să nu fie stânjenit. Despre libertatea lor ştie poporul. Noi am venit aci, adunarea ne-a apreciat. Cum? Asta, treaba ei. Adunarea a fost dizolvată. Dedesubturile acestor mari chestiuni eu nu le cunosc şi nici nu vreau să le apreciez. La dizolvare a venit guvernul d-lui [Alexandru] Averescu. Se înţelege, d-lor, că un guvern nou are nevoie de oameni noi. De unde să iei în Bucovina aceşti oameni noi? Erau ceilalţi nemulţumiţi, autonomiştii, de cu o zi mai înainte. Guvernul d-lui [Alexandru] Averescu avea un principiu, unificarea imediată, şi mă mir de o metamorfoză pe care n-am găsit-o la nicio insectă, aşa de repede, din autonomiştii de ieri au ieşit unificatorii imediaţi de astăzi. Ne-am găsit înaintea unei stăpâniri aduse de d-l general [Alexandru] Averescu în Bucovina. D-lor, nu mă ating de persoane, eu ţin să critic un sistem. La începutul acestei stăpâniri am avut nu o stăpânire, ci un interregn; nu ştiam nici cine e, în adevăr, trimis de d-l general [Alexandru] Averescu, nici cine o să fie trimis, vedeam că se bat, se sfădesc pe seama d-lui general [Alexandru] Averescu vreo patru inşi şi noi ne duceam în Cernăuţi să vedem cine e stăpânul şi fiecare îndeosebi spunea că el e fericitul ales al d-lui [Alexandru] Averescu, când se întruneau toţi la un loc, toţi se sfădeau.

A venit, în fine, clarificarea în această chestiune şi grija cea dintâi a stăpânirii a fost pregătirea pentru alegeri. Nu mă voi ocupa prea mult nici de aceste alegeri, fiindcă, orice s-ar spune, are să treacă în cadrul exceselor de zel. Întrucât, în adevăr, au fost numai excese de zel, ştie poporul de acolo. Ţin să intonez[4] un fapt: această stăpânire, văzându-se fără încredere, călcând pe un pod moale la alegeri, a pactat cu naţionalităţile din Bucovina. Nimic de zis când cineva pactează

[4] *întona, întonez*, variantă populară pentru *intona*, folosită aici cu sensul de „a accentua, a rosti cu un anumit ton un cuvânt, o frază” etc.; < it. *intonare*, confer DEX 2009 (vezi https://**dex**online.ro/definitie/**intona;** accesat: 19 aprilie 2016).

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

în faţa alegerilor cu naţionalităţile pe care le are, dar numai până acolo cât se cuvine acelor naţionalităţi şi nu până peste cât li se cuvine acelor naţionalităţi. [...] Pentru că, oricât mi-ar vorbi cineva de păci şi tratate, tratatele acele nu pot vedea pieirea mea în stat la mine, ci egalitatea naţionalităţilor cu mine şi aceasta o dăm. Dar care tratat spune să aduci în acest Parlament, din 18 deputaţi câţi are Bucovina, numai şapte români şi cu mine în opoziţie – eu cred că e în defavoarea românilor din Bucovina şi a statului. [...] Şi cum s-a făcut acest pact? [...] D-lor deputaţi, chestiunea naţionalităţilor în Bucovina stă astfel: unii, se înţeleg acei care sunt răuvoitori nouă, susţin că poporul român din Bucovina a românizat naţionalităţile celelalte. Acesta e un mare neadevăr. Bazat pe istorie şi în urma experienţelor noastre de toate zilele, spun că o mulţime de comune, unde părinţii, moşnegii, vorbesc perfect româneşte, feciorii, prin intrigile guvernului şi [ale] politicii aduse [de] peste Nistru, nu ştiu nicio boabă româneşte. Aceste comune şi-au venit azi în firea lor şi au declarat: noi suntem români. Stăpânirea de azi a aflat de bine să tragă de urechi toate naţionalităţile din Bucovina, să le aducă aminte că sunt naţionalităţi şi să le dea o lecţie bună ca, în viitor, să nu mai uite ceea ce sunt. [...] Aceasta, d-lor, nu înseamnă pregătire pentru alegeri, ci înseamnă jignire a sentimentelor naţionale şi a intereselor de stat. Altă armă de propagandă electorală. D-voastră ştiţi că poporul nostru, când se află la o răspântie mare, ca şi Hercules la răscruce, avea nevoie de puteri, de braţe, de soldaţi [...]. Toate tabelele armatei arată că, în raport cu populaţia din Bucovina, noi am dat un contingent foarte mare de ofiţeri şi de soldaţi în armata română [Vasile Ungureanu este întrebat de către deputatul Toplicescu în ce armată a fost]. În Regimentul 27 austriac şi în Regimentul 29 românesc. Mă învinovăţiţi pe mine, d-le deputat din majoritate? Chiar când aş fi eu un păcătos, aceasta nu înseamnă că sângele vărsat la Mărăşeşti şi Oituz a fost dezertor. Dacă ar fi murit toţi, aţi fi fost bucuroşi că nu are cine să vorbească aici. Dar în care oştire au murit toţi soldaţii, încât să nu rămână niciunul? [...] Prietenii de la Dorohoi, care au suferit şi ei, mă ştiu cât am suferit, şi am suferit mult mai mult ca d-voastră pentru unire. Această mână de ofiţeri, această mână de soldaţi – care au trecut să lupte în armata română – au fost intitulaţi dezertori, pentru că mulţi din[tre] candidaţii partidului nostru erau oameni care au trecut frontiera. Apoi cine putea să susţină unirea mai bine decât acei care au suferit şi care au luptat pentru dânsa? Iar nu acei care erau autonomişti. Eu susţin un lucru: nu este dezertor acela care părăseşte armata inamică pentru a trece în armata naţională, ca să lupte contra inamicului. [...]

M. Protopopescu: Se pretinde că d-voastră eraţi subcomisar în funcţiune în acel timp.

Vasile Ungureanu: Nu-i drept, însă, să fi fost eu orice. Cei ce au murit, au murit pentru ţară şi unire. Şi nu mi s-a spus mie dezertor, ci tuturor. Eu susţin mai mult că dezertor este acela [...] care poate părăsi armata inamică pentru a intra în armata naţională şi nu o face. Şi este un dezertor acela care, în preajma unirii,

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

declară că a fost confidentul lui Czernin[5] şi toţi copiii de suflet ai lui [Eduard] Fischer, care ne-a spânzurat, iar nu noi, care am intrat în armata română [deputatul este întrebat cine este Fischer]. Este conducătorul administraţiei din Bucovina. […] Confidentul lui Czernin este d-l Dori[medont] Popovici. Dar la urmă, d-lor, eu nu judec oamenii numai după calităţile lor, ci pun în judecată oamenii şi după intenţiile lor, pentru că l-a văzut pe Catilina, care era cel mai iscusit tânăr din timpul Romei, cu toate că era foarte depravat. Când a ieşit, însă, fugărit de oraţiunea lui Cicerone [...], a luptat pe front şi a fost găsit mort cu 12 răni pe piept. Ei bine, dacă aceste răni le-ar fi câştigat pentru patrie şi pentru ţară, ar fi fost în rândurile celor mai mari eroi, dar le-a câştigat, cu tot eroismul lui, în contra ţării. Şi atunci, d-lor, cu cât un om este mai iscusit şi mai rău, cu atât este mai dăunător intereselor noastre şi datoria noastră este să ferim poporul de aceşti oameni, care la un moment dat pot să devină periculoşi.

D-lor, v-am făgăduit şi cred că m-am ţinut de cuvânt, că nu vă voi ţine prea mult cu stăpânirea din Bucovina. Să trec acum asupra stăpânirii adevărate, stăpânirea din Bucureşti, pentru că stăpânirea din Bucovina este numai cât un capitol, o parte, o filială a stăpânirii acestea. D-lor deputaţi, duminică, 11 iulie 1920, citesc ziarul „Adevărul" şi văd un articol intitulat *Funcţionarii noştri*. D-l Constantin Mille scrie un articol de fond inspirat, zice el, de d-l [George] Grigorovici şi de d-l Alexandri din Senat. Am văzut de aci exprimându-se părerile d-lor din Basarabia: orice îndoială trebuie să dispară când vorbeşte Basarabia, mai ales prin d-nii Inculeţ[6], Pelivan[7] şi ceilalţi, încât ceea ce este acolo nu mă îndoiesc

[5] Ottokar Czernin (1872–1932) – diplomat şi politican austriac, ministru de Externe al Imperiului Austro-Ungar (1916–1918) în timpul Primului Război Mondial.

[6] Ion Incluleţ (1884–1940) – om politic, membru titular al Academiei Române (1918). A urmat studiile superioare (Facultatea de Fizică şi Matematică) la Universităţile din Dorpat (Estonia) şi St. Petersburg. A fost fizician la Observatorul Meteorologic, profesor la Şcoala Reală, Şcoala Comercială şi Gimnaziul de Fete din St. Petersburg. A publicat articole de popularizare a ştiinţei şi biografii ale unor savanţi (Camile Flammarion, Henri Poincaré, P. Lebedev). A fost preşedinte al Sfatului Ţării, din Basarabia, calitate în care a militat pentru unirea provinciei cu România. A fost ministru secretar de stat pentru Basarabia, ministru secretar de stat, ministru al Sănătăţii şi Ocrotirii Sociale, ministru de Interne, vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri. Cf. Dorin N. Rusu, *Membrii Academiei Române. 1866/2003. Dicţionar*, Ediţia a III-a, revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Enciclopedică, Editura Academiei Române, 2003, p. 398.

[7] Ion Gh. Pelivan (1876–1954) – profesor universitar, om politic, militant al mişcării naţionale din Basarabia. A absolvit Seminarul Teologic din Chişinău şi Facultatea de Drept din Dorpat (Estonia). A fost judecător de ocol la Bălţi, delegatul României la Conferinţa de Pace de la Paris şi Geneva, ministru de Externe în Republica Democratică Moldovenească (1918) şi de Justiţie (1919–1920), deputat în Parlamentul României, în mai multe legislaturi. A editat ziarul „La Bessarabie" şi a fost autorul unor lucrări despre istoria Basarabiei. A decedat în închisoarea de la Sighet, la 25 ianuarie 1954. Cf. Lucian Predescu, *Enciclopedia României „Cugetarea". Material românesc. Oameni şi înfăptuiri*, Ediţie anastatică, Bucureşti, Editura Saeculum I.O., Editura Vestala, 1999, p. 646. Vezi şi Ion Constantin, Ion Negrei, Gheorghe Negru, *Ioan Pelivan, părinte al mişcării naţionale din Basarabia*, Cuvânt-înainte de Corneliu-Mihail Lungu, Bucureşti, Editura Biblioteca Bucureştilor, 2011.

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

că nu este şi mă mir cum de stăpânirea mai stă pe gânduri şi nu înfundă puşcăriile cu astfel de funcţionari. Să-mi fie, însă, permis să vorbesc că d-l Constantin Mille este rău inspirat şi vorbeşte un mare neadevăr când vorbeşte despre Bucovina egal cu Basarabia. El zice că „din Regat s-au trimis în Basarabia şi în Bucovina funcţionară nărăvaşi, beţivi, hoţi, inconştienţi, care s-au năpustit ca lăcustele flămânde asupra acestor provincii". D-lor, eu trăiesc în Bucovina, dar nu am văzut asemenea funcţionari trimişi de aici, „hoţi", „beţivi", „inconştienţi" şi ţin să protestez în contra d-lui [Constantin] Mille, care scrie un mare neadevăr la adresa guvernului. Mai departe, nu se mulţumeşte numai cu atât; zice „bătăi", „schingiuiri", „furtişaguri", „mite". D-lor deputaţi, apoi despre mită poate să aibă dreptate: mita, corupţia au devenit o altă natură la noi, încât, când vorbesc despre mită, mi se pare că am zis buna ziua cuiva. Dar celelalte acuzaţii, „schingiuiri şi furtişaguri", aceasta este departe de a se găsi în Bucovina aşa de des cum crede dumnealui. D-lor, eu cred că apăr interesele româneşti. Şi, la urma urmelor, declar că nu este adevărat, este absolut inexact. Dacă s-au întâmplat undeva cazuri mult mai uşoare decât schingiuiri şi furtişaguri, au fost sesizaţi cei în drept şi s-a făcut rânduială. Dar nu se poate să vii cu asemenea acuzaţii! Mai departe: „Dar sunt şi alte naţionalităţi care sub austrieci trăiau bine, căci trăiau în legalitate, iar noi avem interesul ca aceste populaţii să nu regrete". D-lor, pentru numele lui Dumnezeu! Dar ce să le dăm noi acestor naţionalităţi din Bucovina? Le-am dat tot ce avem noi, am împărţit frăţeşte, ce să le mai dăm? De ce se mai plânge d-l Constantin Mille în articolul său? [...] Încât până astăzi nimeni din majoritate n-a aflat de bine să protesteze, ţin să protestez eu de la această tribună contra acestui neadevăr. D-lor deputaţi, prin întreruperi nu se continuă lucrul, ci se întrerupe lucrul. Dacă mă întrerupeţi, nu folosiţi nimic, pentru că eu tot am să spun ceea ce vreau să spun. Acest articol, d-lor, este o intrigă. Tocmai când în Bucovina naţionalităţile au fost puse mai sus decât suntem noi, se aduce o acuzaţie că naţionalităţile sunt obijduite [nedreptăţite] în Bucovina. Cu toate drepturile, cu tot binele ce îl au, tot ţipă şi aceasta, d-lor, face dovada că, oricât i-ai da aceluia care te urăşte în suflet, tot este nemulţumit. Iată d-lor protestarea mea în contra d-lui Constantin Mille.

Şi acum, d-lor, vorba lui Goethe s-a adeverit astăzi: „Este greu de locuit deasupra omenirii". Eu ţin să constat că situaţia guvernului, astăzi, în greutăţile ţării, este foarte grea. Dar fiindcă a voit să vină la putere, fiindcă a năzuit să vină şi fiindcă a venit, aşa cum a venit, trebuie să-şi ia toate responsabilităţile şi noi datori suntem să-i atragem atenţia. Or, la venirea acestui guvern, s-ar fi putut spune, din partea guvernului, cu multă siguranţă, vorba lui Ludovic al XIV-lea, că „statul sunt eu". După alegeri, însă, după ce o opoziţie puternică a venit aici, mi se pare că onoratul guvern s-a găsit ca şi învăţatul englez, care în loc să pună oul la experimentat şi să caute orarul, a pus orarul la fiert şi a rămas cu oul în mână. Stăpânirea de generali nu este nouă şi s-a respectat şi în istoria veche şi în cea modernă, când generalii victorioşi, întorcându-se cu lauri de pe front şi cu popularitatea ce au câştigat-o acolo, credeau că, la un moment dat, sunt cei mai

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

chemaţi să conducă ţara în timpuri de restrişte. [...] Altceva este popularitatea unui general, popularitate câştigată pe front şi altceva este puterea lui de bărbat de stat. Este uşor să câştigi popularitate pe front, mai ales în referinţele în care trăia soldatul nostru, ca şi ţăranul de acasă, unde toate clasele îl obijduiau, şi când un general, şeful unui corp de armată, vorbeşte celui din urmă soldat, este sigur că acel soldat trebuie să-l iubească. [...] D-lor, prin situaţia sa de general, generalul este departe de popor şi acum onoratul guvern îşi dă silinţa să fie democrat, iar democraţia nu creşte de azi pe mâine, democraţia trebuie cultivată. [...]

Adevărata democraţie în această ţară a fost cultivată de Partidul Naţional Democrat şi nu de celelalte partide. S-a exprimat ieri cuvântul de la tribună că ura de clasă este rea şi păgubitoare; este foarte adevărat că ura de clasă este foarte rea, dar să nu punem chestiunea aşa, că ura este rea, dar noi spunem că ura o avem, şi să ne întrebăm ce facem cu ea. Şi de ce există ura de clasă? Să nu uităm că presiunea aduce represiunea, căci ura de clasă nu este de astăzi, ci este de mult, şi nu ţăranul şi muncitorul sunt aceia care vin cu această ură de clasă. Nu, ci ura de clasă era în clasele conducătoare, pe care o aveau asupra ţăranilor. [...] Şi acum, d-lor, după ce m-ai urât veacuri, să-mi dai voie să te urăsc şi eu, dar eu sunt sincer şi spun, iată de ce te urăsc. [...] Eu constat că ura de clasă e o boală foarte periculoasă, dar onoratul guvern e chemat să lecuiască această boală. Şi cum poate onoratul guvern să lecuiască această ură de clasă, care poate duce la dezastru? Numai prin legiferări, aşa cum cere situaţia statului nostru. D-lor, d-l ministru de Finanţe [Nicolae Titulescu] a vorbit la adresa ţinuturilor alipite ca şi la adresa unor copii mai mici. Ţin să declar că în [ceea] ce priveşte Bucovina, nu doresc să fie nici copilul cel mai mic, nici copilul cel mai mare şi doresc să fie un copil egal cu ceilalţi copii din statul românesc. Noi, d-lor, ne mulţumim şi cu mai puţină dragoste, dar dorim mai multă dreptate să se facă. Dragostea să fie în alte domenii, în politică, însă, când e vorba de dreptate, nu avem nevoie de multă dragoste. Era vorba de schimbarea coroanelor. Cum a intrat armata română în Bucovina, se ştia cam câte coroane erau. Bucovina nu avea prea multe coroane şi statele limitrofe au aruncat o mare cantitate de coroane în Bucovina. Dar, în locul coroanelor a trebuit să treacă lei? Leii au venit de la centru şi ce este de vină populaţia din Bucovina, [ca] să sufere în schimbul coroanelor din cauza leilor, pentru că stăpânirea de la centru nu a pus siguranţă la frontieră şi au venit oameni care, vânzând leul, s-au făcut milionari. Poporul întreg suferă un schimb dezavantajos, pentru că milionarii şi-au dublat milioanele prin această speculă de bani. D-lor, eu nu am pretenţia să schimb proiectul, el va fi aşa cum l-a întocmit d-l ministru de Finanţe [Nicolae Titulescu], dar spun ca să se ştie că acei ţărani, că acei funcţionari, că acei muncitori care şi-au agonisit cu multă cinste coroanele lor şi au ajuns pe timpurile acestea [...] să aibă cinci–şase mii de coroane, sunt nedreptăţiţi când vor fi siliţi să-şi schimbe coroanele pe un curs egal cu miliardarii. [...] Dacă nu se va face aşa cum bănuiam eu, va fi o mare nedreptate pentru acei care şi-au câştigat cu greu coroanele lor.

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

Vin, d-lor, la legea agrară. Poporul bucovinean aşteaptă această lege agrară. Această lege agrară nu are multe legături cu aceea din Regat. Există un Decret-lege care e pus în aplicare [Decretul-lege nr. 3 871/6 septembrie 1919]. De ce întârzie onoratul guvern să aducă această reformă agrară? S-a dus la Senat de către noi, dar nu ştiu care va fi rezultatul. Da, d-lor, am spus că onoratul guvern nu a cultivat în trecut o democraţie care să ne garanteze astăzi că va face, în adevăr, legi democratice. Însă, să lăsăm trecutul, renunţăm la el, să vedem prezentul. Să vedem legile care s-au adus. Să vedem spiritul democratic al acestei legi, legea islazurilor. Nu sunt mare economist, am citit această lege şi vă spun că nu e decât un capitol din adevărata reformă agrară şi nu înţeleg de ce guvernul vine cu un capitol de lege, când trebuia să vină cu o întreagă reformă agrară? Acesta nu este un semn de inspiraţie democratică, ci este un semn mai mult de demagogie. S-a venit cu biruri pe venit la ţărani, s-au pus biruri pe venit la ţărani pentru anii 1916, 1917, 1918 şi aşa mai departe. Vă puteţi închipui ce venit au putut să aibă ţăranii din Bucovina pentru anii 1916, 1917, 1918 şi aşa mai departe. Şi nu a ezitat, d-lor, ţăranul ca să plătească, a plătit, dacă nu a plătit a fost sechestrat şi tot a plătit. Când e vorba de ordin, ţăranul bucovinean tace şi face. Noi, însă, ne întrebăm, această lege este ea o lege democratică? În loc să pună biruri pe milioanele capitaliştilor care, în adevăr, sunt o furătură de la ţară şi ţăran, se pun biruri pe ţăranii care nu au niciun venit, mai ales în Bucovina şi pentru anii trecuţi, unde şi astăzi toate ogoarele sunt pline de şanţuri şi sârmă, şi astăzi sate întregi locuiesc în pământ şi şoareci. Este asta o lege democratică?

Dar grevele, d-lor? Aceste greve, d-lor, ne arată că, în adevăr, guvernul nu se bucură de încredere mare la muncitori, s-a făcut şi o interpelare în această privinţă, dar n-am văzut să vină guvernul să clarifice. Nu sunt socialist şi nu ştiu cine face grevele, nu-i cunosc. Vreau, însă, să văd situaţia adevărată în care se găsesc aceşti funcţionari şi aceşti muncitori care se pun în grevă şi nu cred că ei urăsc aşa de mult ţara aceasta, ca să se pună în grevă numai pentru păgubirea ei. Ei trebuie să aibă motive puternice, iar dacă guvernul va arăta că nu-s motive, noi vom dezaproba grevele. Vom putea atunci vedea care sunt adevăratele cauze ale grevelor. Guvernul, însă, nu vine să clarifice, să ne spună ce lefuri au aceştia, câţi copii au, dacă, cu ceea ce au, pot aceşti funcţionari sau muncitori trăi cinstit sau nu. Căci, dacă au, în adevăr, cu ce trăi, atunci desigur că noi vom trebui să-i condamnăm, întrucât exploatează statul. Până, însă, nu va fi dovedit că au cu ce trăi, suntem în dreptul nostru să credem că ei au dreptate, nu guvernul. [...]

Dar chiriile, d-lor? Am fost în oraş şi am cercetat în popor, tot poporul, d-lor, aşteaptă cu nerăbdare ca guvernul să facă ceva în această chestiune şi vede că nu se face. Această înseamnă oare democraţie? [...] Nu se aduce o îmbunătăţire în ceea ce priveşte chiriile. [...] De ce să fiu eu exploatat de un mare capitalist, al cărui palat reprezintă astăzi atâtea milioane?

Dar să lăsăm şi aceasta. Ce îmbunătăţiri oare s-au adus în soarta acestei ţări, îmbunătăţiri de ordin general, de când onoratul guvern se găseşte acolo? Oare

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

îmbunătăţire înseamnă aceasta, d-lor, când astăzi putem să zicem, cum zicea un ministru francez înaintea căderii regatului francez: „Sire, poporul mănâncă iarbă”. [...] Oare d-voastră credeţi că poporul nostru mănâncă iarbă? Se înţelege că nu o puteţi şti d-voastr[ă], care staţi în Bucureşti, poftiţi, însă, la ţară, în unele părţi castraveţii n-au înflorit. Ţăranul nostru are păpuşoi de prăşit, cu ce să-l prăşească? Cu carne, cu lapte, de unde? El nu are. El trebuie să dea birul, când n-a avut venit de la 1916. Ce are el? El nu are nimic, el trebuie să bage, pe lângă munca lui, acum mai mult decât are să ia la toamnă, în o jumătate de falce[8] de porumb, pe care trebuie să o prăşească şi s-o lucreze atât de greu. Şi alta decât legume şi mămăligă, de multe ori mucedă, nu are. Şi mai puteţi spune că situaţia s-a îmbunătăţit la noi? După părerea mea, ne găsim în faţa unor simptome foarte îngrijorătoare, care, fatal, premerg zguduirile economice în fiecare stat. Avem, d-lor, de o parte sărăcie neagră, pe de altă parte latifundii. Pe de o parte sărăcie, pe de altă parte corupţie şi desfrâu. Guvernul nu poate face faţă; în toate părţile, intervenţii de cucoane. D-lor, citiţi puţină istorie şi veţi vedea, oare înainte de decăderea Imperiului Roman nu erau tocmai aceste simptome? Dar înainte de decăderea Regatului Francez nu erau aceleaşi simptome? Dar care sunt cauzele Revoluţiei Ruseşti, ale stării nenorocite în care se găseşte astăzi acest popor? Odată cu desfrâul şi urgiile vine şi decadenţa poporului şi ruina statului. Dar care sunt, d-lor, măsurile [pe] care le ia guvernul în faţa acestor simptome îngrijorătoare? Eu nu văd nimic.

O voce: Dar aţi fost la guvern până mai alaltăieri, ce aţi făcut? Propuneţi d-voastră soluţiile.

Vasile Ungureanu: Ţara a mai fost la o strâmtoare mare şi cred că economiceşte se găseşte şi astăzi într-o strâmtoare tot aşa de mare. D-lor, ce a făcut ţara când se găsea în acea mare strâmtoare? A făcut apel la sângele poporului şi acest sânge a curs din abundenţă. Ce trebuie să facă acum guvernul ţării, când ţara se găseşte într-o strâmtoare tot aşa de grea? Trebuie să facă apel la milioanele furate de la ţară şi popor.

Interpelarea lui Dorimedont Popovici[9] (Partidul Poporului, circumscripţia Gura-Humorului, judeţul Gura-Humorului), prezentată în şedinţa A.D. din 28 decembrie 1920, despre problemele integrării Bucovinei[10]

[8] *falce, fălci*, veche unitate de măsură pentru suprafeţe agricole, folosită în Moldova, echivalentă cu circa un hectar şi jumătate.

[9] Dorimedont (Dori) Popovici (1873–1950) – om politic. Şi-a făcut studiile universitare de drept la Cernăuţi. A îndeplinit mai multe funcţii administrative (funcţionar la Direcţia generală a Fondului Bisericesc din Bucovina – 1900, secretar administrativ, ajutor de primar al oraşului Cernăuţi) şi politice (vicepreşedinte al Consiliului Naţional Român, secretar de stat la Ministerul de Interne în guvernul provizoriu al Bucovinei, participant la Congresul General al Bucovinei). A fost membru al Partidului Democrat al Unirii din Bucovina, din septembrie 1919. Din anul 1920 s-a înscris în Partidul Poporului, iar din anul 1927 a fost membru al Partidului Naţional Ţărănesc. La 24 aprilie 1920, a fost numit preşedinte al Comisiei regionale de unificare şi descărcare a serviciilor publice din Bucovina. În perioadele 16 aprilie – 13 decembrie 1921 şi 30 martie 1926 – 4 iunie 1927,

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

D-lor deputaţi, Bucovina, cu puterea suveranităţii sale, prin hotărârea Consiliului ei Naţional, din octombrie 1918, a întregit, ca răsplată a sângelui vărsat pentru dezrobirea ei, patrimoniul românesc. Conştiinţa ei naţională, aşa de încercată în trecut şi aşa de bănuită în prezent de acei care nu ne cunosc sufletul, a contribuit în mod hotărâtor la unitatea naţională. Legată de Tron şi Dinastie, cu sentimente monarhice ce nu i se pot dezminţi şi recunoscătoare luptătorilor cu armă şi cuvânt întru întregire de neam, se fericeşte astăzi a fi părtaşă la marea operă de consolidare a românismului, chemată la lucrările celui de al doilea Parlament, prin reprezentanţii ei aleşi prin vot obştesc, care nu i-a fost străin, considerată ca cea mai înaltă a ei datorie de a pune modestele ei puteri, cunoştinţele, precum şi o îndelung încercată experienţă a vieţii politice-economice în slujba ridicării noului aşezământ al patriei.

I. Problema unificării. Problema de căpetenie care o preocupă este unificarea administrativă şi legislativă şi principiile după care se va desăvârşi această unificare. Dezlegarea acestei chestiuni o considerăm ca cea mai esenţială pentru noi, dânsa trebuind să fie începutul unui sistem în lucrările noastre. Odată desăvârşită organizaţia constituţională, înfăptuită unificarea legislativă şi administrativă, vom avea a ne izbi mai puţin de neajunsuri în dezlegarea celorlalte probleme. Această unificare, care nu trebuia să întârzie, pentru ca haosul vieţii noastre administrative să-şi afle odată capăt, trebuie să fie călăuzită după principii de echitate în raport cu împrejurările, cu obiceiurile şi legiferările care deosebesc însăşi fiinţa provinciilor alipite de făgaşul de dezvoltare al Vechiului Regat. Nici nu ne închipuim o unificare care să nu ţină seama de drepturile câştigate prin străduinţe de neînchipuit în provinciile alipite şi experimentate în şcoala străinătăţii.

Pornind de la acest punct de plecare, fără ascunse intenţii de autonomie, după cum suntem bănuiţi, Bucovina, la lucrările de unificare, va stărui, nestrămutată în convingeri, pentru menţinerea tuturor acelor drepturi câştigate, paşi de progres în viaţa ei politică, socială şi culturală. Declar în mod loial că suntem împotriva autonomiei, pe care n-am cerut-o niciodată, dar, ridicându-ne pe faţă împotriva demagogismului care se face pe această chestie, declar că suntem cu toată hotărârea pentru o largă descentralizare. În consecinţă, cele trei instanţe în administraţie, prefectura, administraţia regională şi ministerele de la centru, care, prin decenii, s-au dovedit la noi a fi bune, căci au dat o unitate de vederi în măsurile de guvernământ, trebuie să rămână. Desfiinţând cea de a doua instanţă, care astăzi este exercitată de [către] administraţia regională a ţării, se sfarmă armonia între vederile de guvernare de la centru şi aplicarea lor la faţa locului, faţă

a fost ministru de stat. În anul 1950 a fost arestat şi întemniţat la Sighet, unde şi-a găsit şi sfârşitul. Cf. Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. II (în continuare se va cita Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. II), Iaşi–Suceava, Editura Princeps–Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera, 2004, p. 244.

[10] D.A.D., M.O., nr. 20, 31 decembrie 1920, p. 433–435.

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

de oameni şi împrejurări care, prin educaţie şi experienţă, sunt refractari unei centralizări. În afară de aceasta, ar atrage după sine inconvenientul că ar nemulţumi, pe de o parte, o populaţie deprinsă cu rezolvarea grabnică a chestiunilor ce o privesc, pe de alta, ar stânjeni, prin aglomerare mare, bunul mers şi funcţionarea ministerelor de la centru. Menţinerea, deci, a celei de a doua instanţe administrative, acolo unde este şi înfiinţarea ei acolo unde trebuie, se impune cu o logică nezdruncinată pentru însăşi forma de descentralizare a Regatului pe centre regionale. Evident că împărţirea Regatului pe centre regionale nu va ţine cont de vechile îngrădiri, fie a[le] Vechiului Regat, fie a[le] provinciilor alipite. Îmi închipui, de exemplu, centrul regional Cernăuţi, Bucovina veche, rotunjită cu judeţe din Basarabia, Maramureş şi Vechiul Regat. În fruntea unui astfel de centru, un înalt funcţionar bărbat de încredere al guvernului central.

II. Autonomia comunală. În aceeaşi ordine de idei, a descentralizării şi a bunei funcţionări a aparatului administrativ, se lasă discutată lărgirea competenţei prefecturilor şi, mai ales, organizarea comunelor urbane şi rurale. Autonomia comunelor, precum şi dreptul statutar al oraşelor, pe lângă [faptul] că [acestea] constituie un progres în administraţie, dar contribuie şi la perfecţionarea organizării unui stat pe principiul împărţirii muncii. Noi, cărora autonomia comunelor nu ne este străină, de la 1863, nu vom putea admite abrogarea ei, căci aceasta ar constitui un regres dăunător însăşi bunei gospodării a acelui colţ de ţară. A lăsa comunele lor însăşi să gospodărească şi să se administreze singure înseamnă a descărca statul de griji şi îndatoriri de prisos. Dacă ele revin numai statului, atunci, prin aglomerare, îl fac imposibil să satisfacă toate nevoile şi cerinţele, ba, în plus, îl încarcă de răspundere faţă de cetăţean, autoritatea lui scade precum scade şi încrederea cetăţeanului în stat.

Astăzi, după război, îi revin comunei îndatoriri cu mult mai grele: aprovizionare, îngrijire de locuinţe, ocrotirea socială, cu un cuvânt, o serie de probleme cărora cu neputinţă le poate face statul singur. Lăsându-se toate acestea în sarcina gospodăririi comunale, spre a fi dezlegate la faţa locului de imediaţii cunoscători în cauză, toate răspunderile cad în socoteala reprezentanţilor aleşi ai comunei, fără ca autoritatea regimului să sufere vreo micşorare. Bineînţeles că gradul de competenţă al autorităţii comunale trebuie să fie bine definit, în statute alcătuite anume în acest scop. Statului îi revine numai îndatorirea de a supraveghea şi controla bunul mers în administraţia comunală, bunăoară după sistemul german, prin un primar numit al statului, pus în fruntea fiecărei primării comunale. Dacă Regatul Vechi simţea nevoia unei descentralizări, iar autonomia comunei face parte din programul atâtor partide, e firesc ca patria întregită să fie guvernată şi administrată de un sănătos sistem de descentralizare.

III. Problema funcţionarilor. O altă problemă în strânsă legătură cu problema unificării administrative este problema funcţionarilor. Situaţia acestora e departe de a fi înfloritoare în România, în afară de împrejurarea că funcţionarul e preţuit mai puţin (ca să nu zicem desconsiderat), dar se pare că, în puterea unor prejudecăţi

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

învechite, nici nu e socotit ca factor absolut menţinător de existenţă a statului. Ori funcţionarii, ca executori neapăraţi ai măsurilor de guvernământ, constituie tocmai pârghia existenţei statului. De aceea mai multă atenţie lor! Dacă Imperiul Austro-Ungar s-a prăbuşit doi, până la trei ani mai târziu decât era firesc, a avut a mulţumi aceasta numai funcţionarilor, executori orbi şi conştiincioşi. Indiferent de evenimentele ce grăbeau moartea imperiului, aparatul administrativ încă a funcţionat în mod automatic până în ultimele clipe, datorită conştiinciozităţii funcţionarilor. Organizarea lor după pragmatica austriacă, care s-a dovedit a fi cea mai bună stabilizare a lor, precum şi creşterea de funcţionari de carieră vor asigura statului un aparat administrativ desăvârşit şi va pune la adăpost pe viitor guvernul de la centru de atacurile îndreptăţite a[le] celor neîndreptăţiţi, prin o imperfectă executare a măsurilor de guvernământ, datorită unor funcţionari fără pregătire şi înnămoliţi în obiceiuri rele, care au la bază o salarizare insuficientă şi, în mare parte, o lipsă de educaţie şi conştiinţă cetăţenească. Trebuie să creştem funcţionărimea noastră la un element de ordine absolută, de siguranţă neşovăitoare a statului, ridicând-o la un factor care încarnează în el însuşi ideea de stat.

IV. Comunicaţiile. O altă problemă de interes vital, care ne preocupă şi care pentru populaţia Bucovinei e chestie de existenţă, este problema comunicaţiilor. S-au cheltuit destule vorbe pentru a arăta unde a ajuns starea deplorabilă în care se află acestea şi, deci, nu voi reveni mai pe larg asupra lor. Fiecare ştie – căile ferate sunt arterele principale de viaţă economică într-un stat şi că măsuri energice întru remedierea lor nu mai pot întârzia. Ne pare bine a fi înţeles că guvernul, pe a cărui parte stăm, a luat toate măsurile întru reorganizarea lor, pentru a face, în sfârşit, părtaş deopotrivă întreg cuprinsul Regatului de bogăţiile solului românesc şi de a da vecinilor şi străinilor aspectul unei ţări civilizate. Întrucât priveşte legătura de comunicaţie a Moldovei de Nord cu Transilvania şi Maramureş, se impune de urgenţă construirea liniei Dorna–Bistriţa. Greutăţile pe care, prin apucături urâte şi lipsă de scrupul, ni le fac[e] o parte din[tre] funcţionarii acestor căi ferate, nu ne ating, căci sunt dificile şi trezesc fapte care, pentru însăşi demnitatea noastră, e bine să le lăsăm moarte. Cade, însă, în răspunderea noastră dacă vom întrelăsa a lua cele mai energice măsuri, ca să pună capăt acestor destrăbălări.

V. Intensificarea producţiei. Cu o sănătoasă administraţie în fiece ramură de activitate, ar trebui să rivalizeze la solidificarea statului şi o gospodărire raţională. Aceasta nu se poate sprijini decât pe echilibrul dintre muncă şi capital, pe o reformă radicală a finanţelor publice şi pe intensificarea producţiei. Dacă faptul că în mâna muncitorilor industriali sunt averile vieţii naţionale şi că mersul normal al vieţii de stat e în funcţie de ei, e incontestat [incontestabil] atunci, e legic ca statul să se îndatorească a le îmbunătăţi viaţa morală şi fizică şi a lua toate măsurile pentru ocrotirea muncitorilor.

Socializarea marii industrii, pe lângă [faptul] că rezolvă această grea problemă după principii[le] de progres ale unei lumi civilizate, dă muncitorului posibilitatea participării la beneficiile întreprinderii şi la administrarea lor.

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

Îmbunătăţirea situaţiei lucrătorilor şi funcţionarilor care lucrează în ramura industrială odată realizată, vom educa o muncitorime conştientă şi cu mai mult simţ de datorie, ceea ce pe viitor ne va pune la adăpost de conflictele între muncă şi capital, care astăzi sunt utilizate cu ascunse gânduri de a zdruncina existenţa de stat şi unitatea noastră naţională. Intensitatea muncii va fi sporită prin zelul tuturor celor ocupaţi în ramura industrială, prin faptul că vor avea drept la o parte din beneficiu. Astfel, se statorniceşte armonia dintre muncă şi capital, care va procura statului venituri noi, fără a împovăra pe cineva.

Intensificarea producţiei trebuie favorizată, însă, nu numai în viaţa industrială a statului, ci şi în viaţa agrară, mai cu seamă că suntem un stat agrar. Reforma agrară, care e pe cale de înfăptuire, pune capăt conflictului dintre proprietatea de muncă şi proprietatea de exploatare. Pământul trebuie să rămână proprietatea individuală a ţăranului, care va fi şi proprietarul recoltei, produsul muncii sale. Prin desfiinţarea marii proprietăţi, care este proprietatea de exploatare, se întemeiază gospodăria ţărănească. Pentru ca economia naţională să nu sufere prin această schimbare în repartiţia proprietăţii, statul, având interes la o exploatare mai raţională a pământurilor, astăzi împărţite, trebuie să ia măsuri şi să ofere mijloace ca ţăranul să stoarcă din pământ un venit cu mult mai mare decât în trecut. Regret că nu suntem aşa de departe, pentru ca o educaţie economică a ţărănimii noastre să fie propice, ca, simultan cu repartiţia pământului, la împroprietărire să fi putut proceda şi la o comasare a parcelelor agricole. Proprietatea ţărănească, precum ştim, este la noi foarte fărâmiţată. Comasarea parcelelor, prin schimb de proprietăţi, ar fi uşurat munca ţăranilor şi ar fi sporit producţia la hectar.

Mai departe. Statul trebuie să organizeze vânzarea grânelor, pentru ca să împiedice specula capitaliştilor care se interpun între ţăran şi consumator, urcând preţurile şi îngreunând viaţa. Printr-un monopol asupra cumpărării de grâne, care, însă, să nu aibă a face cu rechiziţia, statul ar pune capăt speculaţiei de bursă asupra grânelor şi ar face posibilă alimentarea oraşelor şi raţionarea exportului. Reforma agrară trebuie să fie urmată de o suficientă aprovizionare a ţărănimii cu instrumente de muncă şi de o acordare metodică de credite pentru îmbunătăţirea şi ameliorarea pământului. Numai astfel vom putea intensifica gospodăria ţărănească, mărind producţia pământului, atât în folosul ţărănimii, a[l] consumatorilor de la oraşe, cât şi a[l] statului.

VI. Reforma finanţelor. Refacerea gospodăriei noastre naţionale, care de astăzi înainte se va sprijini pe repartiţia pământului prin reforma agrară, trebuie să fie deopotrivă sprijinită şi de o reformă radicală a finanţelor publice. Războiul, în afară că a zdruncinat viaţa economică înăuntru, a împovărat statul cu datorii care trebuie plătite. Acoperirea datoriilor statului cere un efort naţional, care, după actualele mijloace dătătoare de venituri, supun poporul unui tribut strivitor către creditorii statului. Cum războiul, care a secătuit viaţa economică de jos, a sporit în mod anormal capitalul celor care au folosit mizeria maselor, e logic şi e uman ca

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

statul să păşească la exproprierea capitalului şi să niveleze astfel sacrificiile pe care ni le-a impus războiul.

Printr-un impozit special asupra oricărui venit, care nu e produsul direct al unei munci personale, statul va trebui să tragă la contribuţie capitalul care se găseşte în mâinile celor favorizaţi de război. Istoria ne arată că, după fiecare război, aşa după războaiele lui Napoleon, după Războiul Franco-German, s-a luat în discuţie serioasă, iar Austria aproape după toate războaiele a înfăptuit exproprierea capitalului, pentru a stabili echilibrul financiar. Impozitul progresiv asupra capitalului, asupra veniturilor nedobândite prin muncă şi asupra supravalorii bunurilor imobiliare vor acoperi datoriile statului pe socoteala capitaliştilor şi [a] proprietarilor funciari. Prin impozitul asupra moştenirilor şi prin limitarea dreptului de succesiune, se vor putea strânge titlurile şi creanţele care vor reveni drept despăgubiri proprietarilor expropriaţi. Dacă până astăzi bugetul statului s-a bazat, în primul rând, pe impozitele indirecte, izvorul de căpetenie al veniturilor statului va trebui pe viitor să fie impozitul progresiv direct asupra averii şi venitului, precum şi beneficiile ce-i revin statului pe urma socializării marii industrii. Prin aceste impozite statul, în afară că-şi echilibrează situaţia financiară, dar şi rezolvă o mare problemă socială morală, nivelând deosebirea de clasă şi dând o satisfacţie meritată clasei proletare şi, îndeosebi, ţărănimii.

D-lor deputaţi, consolidarea noului aşezământ al patriei şi refacerea gospodăriei noastre naţionale cer o muncă neşovăitoare şi o conlucrare a tuturor forţelor vii ale neamului. Dar această operă trebuie să fie sprijinită nu numai de unitatea sufletului românesc, ci şi de o armonie deplină între noi şi cei străini de noi prin lege, limbă şi rasă. Dacă articolele din Tratatul de Pace, care privesc scutul minorităţilor, sunt prisosite şi jignesc întrucâtva demnitatea naţională, trebuie, totuşi, să căutăm ca, prin menajarea susceptibilităţilor naţionale şi prin garantarea liberelor dezvoltări, să alungăm din sufletul minorităţilor bănuiala că am fi porniţi împotriva lor. Sufletul românului nu e călăuzit de răzbunare, iar îndurările de veacuri a[le] celor ce am suferit la uşa străinilor [trebuie] să ne fie un memento la ce pot duce opresiunile naţionale. La rândul lor, minorităţile trebuie să înţeleagă [faptul] că, dacă, potrivit, nu atât spiritului de civilizaţie, ci însăşi firii noastre ospitaliere, le deschidem inimile şi le oferim prietenie, cu străşnicie ne vom ridica atunci când ar tinde la zdruncinarea edificiului nostru naţional. Strădania de veacuri a milioanelor de români, ca să ajungem aici unde am ajuns, nu va îngădui subminarea acestei opere uriaşe, care ne costă jertfe şi sânge. În cadrele românismului, ţinem, deci, să li se dea deplina lor dezvoltare naţională, oferindu-le deopotrivă, fără îngrădire, a se face părtaş de bogăţiile, ca şi de frumuseţile acestei ţări, asigurându-le trai liniştit, ordine şi pace.

Pentru ca în armonia aceasta sufletească, creatoare de unitate desăvârşită naţională, să nu fie nicio disonanţă care să altereze zelul muncii noastre, a tuturora, să-mi fie îngăduit a atinge o chestiune de natură mai mult sufletească, pentru ca să înlătur un echivoc dintre deosebirile de caracter, de educaţie şi temperament, care

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

nuanţează felul de a fi al românilor, pe provincii şi regiuni. Netăgăduit că unirea, şi cu ea începuturile de unificare, a adus în conflict vederi şi mentalităţi cu totul deosebite, conflicte inerente contopirii noastre, care, neînţelese, fie de unii, fie de alţii, au mâhnit şi decepţionat multe suflete. Jignirile acestea, dacă şi ele nu sunt făcute cu rea credinţă, contribuie pe nevrute la rezerva multor elemente din provinciile alipite, care, dacă ar intra în luptă, ar fi aşa de folositoare. Întrucât ne priveşte pe noi bucovinenii, nu le-am explicat ca datorate unei orientări mai puţine a curentelor politice din Vechiul Regat cu împrejurările de educaţie şi concepţiile de la noi, şi poate şi felului nostru de a fi prea severi în judecata noastră faţă de unele porniri ale fraţilor noştri, care pot să aibă explicaţia în libertatea sub care au trăit. Cu îngăduiala sufletului nostru blând, nu încape îndoială că vom trece peste toate. Dacă şi datorită acestor nepotriviri de vederi şi temperamente, Bucovina a văzut pe unii din[tre] fiii ei în altă lumină decât se aşteaptă să-i cunoască, căci am fost deprinşi să vedem în fruntea instituţiilor noastre oameni cu pregătiri temeinice, atât în viaţa politică, cât şi [în] cea economică, dar, mai cu seamă, în cea culturală, astăzi lucrurile merg înspre bine şi înspre o selecţionare a tuturor elementelor sănătoase la suflet şi la conştiinţă. Această primenire a acelui colţ de ţară care ne-a trimis încoace o datorim aceluia care ne-a cunoscut sufletul şi ne-a înţeles durerea, d-lui general [Alexandru] Averescu. Steagul dreptăţii, legalităţii şi cinstei, ridicat de noi în Bucovina, a strâns sub cutele lui toate elementele de ordine, de muncă dezinteresată şi de o absolută conştiinţă, toate elementele înglobate odinioară în fostul Partid Naţional, care singur are meritul de a fi pregătit măreţul act al Unirii. Şi dacă, poate, nu putem aduce atâta cât vremurile mari în care trăim o cer, ne cinstim, însă, să afirmăm fără şovăială: suflet neprihănit, inimă curată, cinste, dor de muncă, aducem pentru înălţarea patriei. Să dea Domnul să fie de folos!

Interpelarea lui Iacob Pistiner[11] (Partidul Social Democrat, circumscripţia Cernăuţi-oraş), prezentată în şedinţa A.D. din 18 iulie 1921, pe marginea proiectului de buget[12]

Onorată Cameră, d-lor deputaţi, dacă ne-am mulţumit până acum de a lua atitudine faţă de legile bugetare numai prin nişte declaraţii, cauza era fiindcă guvernul ne-a tot amânat, promiţându-ne că va veni cu bugetul. Ceea ce legea

[11] Iacob Pistiner (1882–1930) – avocat şi om politic, membru al mişcării socialiste, a militat împotriva antisemitismului. A urmat cursurile Facultății de Drept a Universității din Cernăuți (1906). A avut merite în organizarea şi conducerea mişcării social-democratice din Bucovina, fiind, din anul 1911, membru al Partidului Social Democrat. A reprezentat acest partid în Internaţionala Socialistă. S-a remarcat prin apărarea inculpaţilor din Procesul celor 500, de după incidentele de la Tatar-Bunar (1924). S-a implicat în ridicarea clădirii „Morgenroit" din Cernăuţi, unde s-a constituit un puternic centru cultural evreiesc. A fost redactor-şef al săptămânalului „Volkspresse" (organ al P.S.D.) şi al săptămânalului „Vorwärts". A fost deputat în mai multe legislaturi în Parlamentul României Întregite. Cf. Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. II, p. 216.

[12] D.A.D., M.O., nr. 152, 8 martie 1922, p. 4090–4094.

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

bugetară a realizat înainte de toate este o micşorare a lefurilor funcţionarilor pentru unele ţinuturi, care se efectuează sub titlul de încadrare. Nu este mai puţin adevărat că, în cele din urmă, s-a promis o rectificare, dar însăşi încercarea este semnificativă pentru spiritul guvernului. Este un fapt neîndoios că scumpetea creşte din zi în zi şi aceasta numai din cauza incapacităţii şi lipsei de bunăvoinţă a guvernului de a aduce o ameliorare. În această ţară, atât de bogată în cereale, oraşele rămân săptămâni întregi fără pâine; abundenţa noastră în păduri este uimitoare, totuşi a trebuit să degerăm. Pe de o parte, se prăpădesc cantităţi de cărbuni, fără folos, şi, pe de altă parte, multe industrii stagnează din cauza lipsei de cărbuni. Pe de o parte, guvernul se consultă cum să remedieze şomajul, iar, pe de altă parte, se dovedeşte că acest şomaj se datoreşte faptului că statul nu-şi achită datoriile către industriaşi şi lucrători. În acest mod am intrat într-un cerc vicios, din care nu mai găsim ieşire.

Şi acum e vorba să facem economii! Dar de unde să începem? La muncitori? La funcţionari? Crede cineva că în felul acesta va putea să deştepte dorul de muncă? Oameni flămânzi şi care ştiu că şi familiile lor acasă flămânzesc nu pot avea nici gândul, nici dorul de muncă. A fost odată un timp când statul burghez a văzut în funcţionarii săi un ajutor şi un sprijin. Acest timp a trecut. Astăzi îi consideră numai ca pe nişte sclavi plătiţi şi îi tratează ca atare întocmai ca un întreprinzător brutal. Ba şi mai brutal ca acesta, pentru că puterea lui i se pare nemărginită. Şi apoi se miră când aceşti sclavi se opun, se revoltă! Toate îşi au limitele lor. Dar aceasta constituie o miopie a guvernelor burgheze, fiindcă, în realitate, ele pierd prin acest sistem de exploatare a maselor mai mult decât ar putea să piardă dacă ar feri – în măsura în care aceasta se poate aştepta de la o societate burgheză – pe funcţionari şi muncitorii lor de foame şi mizerie.

Cunosc viaţa funcţionarilor publici la noi, în Bucovina, şi văd cum situaţia lor se înrăutăţeşte din zi în zi. Schimbarea coroanelor în lei, prin care posesorii de numerar au câştigat averi, a fost în detrimentul lor[13]. Luni întregi ei au trebuit să se roage, să cerşească, ca să li se admită sporul de scumpete, care li se promisese de nenumărate ori, sporuri care de mult nu mai sunt în proporţie cu scumpetea reală. I-a tot purtat cu vorba pe aceşti funcţionari, promiţându-le multe şi mărunte, pentru ca la urmă să li se mai ia din ce au avut. Aceasta, însă, din călcare de drepturi cinstit câştigate, cu preţul anilor pierduţi în robie şi în foame, pe deasupra

[13] Aceste idei sunt prezentate şi de către deputatul Toma Dragu (interpelarea susţinută în şedinţa A.D. din 23 iulie 1920), care face referiri la comunicarea lui Iacob Pistiner: „Tovarăşul deputat Pistiner are un caz identic [anterior, deputatul s-a referit la un caz din Transilvania, unde autorităţile au adunat argintul de la particulari, dându-li-se în schimb coroane – cazul unui cetăţean păgubit de stat şi bătut], petrecut în Bucovina. Funcţionarii de acolo, poliţia de Siguranţă, pentru care d-voastre înscrieţi în bugetul statului 700 milioane lei anual, bagă mâna pe faţă în buzunarul particularilor, îi jefuieşte, ca în Transilvania”. Cf. D.A.D., M.O., nr. 27, 27 iulie 1920, p. 471.

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

pagubelor materiale. Funcţionarii poştali, care au un serviciu aşa de greu, trebuie să se mulţumească şi azi cu nişte lefuri şi salarii atât de minime, încât nu li se ajunge nici pentru a muri. Ceferiştii, cu o răspundere atât de enormă în serviciul lor, lucrează încă şi astăzi cu nişte salarii neîndestulătoare nici pentru potolirea foamei; ei fac mereu muncă silnică. Şi, astfel, merge în toate categoriile. Când se îmbolnăveşte cineva, atunci primeşte numai o mică fracţiune din salariul ce i se cuvine. Şi în acest mod, cu un asemenea tratament, credeţi că veţi putea face din slujitorii statului partizani ai acestui stat? În loc ca statul, ca şi în alte ţări, să servească ca model pentru antreprenorii particulari, în privinţa plăţii, a îngrijirii şi a condiţiilor generale de muncă, la noi e dimpotrivă. Statul e exploatatorul cel mai nemilos.

Într-o serie de propuneri, expuse în şedinţele Comisiei bugetare, mi-am dat [cu] părerea [despre] ce e de făcut. Am adus la cunoştinţă cererile funcţionarilor. Or, aceşti funcţionari nu sunt revoluţionari. Sunt oameni care azi încep adunările lor cu strigătul „Trăiască Regele!" Sunt oameni care cred că strigându-şi durerile şi foamea în văzduh, arătându-şi hainele lor de mult zdrenţuite în public, vor găsi ascultare, vor face pe d-nii guvernanţi să se ocupe puţin şi de dânşii. Aceasta, însă, nu este cazul. Şi, aşadar, d-lor, noi nu suntem aceia care îndemnăm pe funcţionari la revoluţie, ci d-voastră faceţi asta, zădărnicind speranţele lor şi mărind din ce în ce mai mult mizeria lor.

Acum, tocmai când acest stat are nevoie de consolidare, dacă vrea să existe, acum când depinde de funcţionarii şi muncitorii săi, tocmai acum îi aduceţi la disperare? În loc să ascultaţi păsurile, cererile lor atât de îndreptăţite, îi ţineţi sub baionete? Ca şi cum ordinea la Căile Ferate cu baioneta s-ar putea face! În toate statele, chiar şi la mult încercata noastră vecină, Polonia, care de la 1914 încoace n-a încetat de a fi teatrul celor mai însângerate lupte şi care n-a avut un stat vechi existent, în jurul căruia să se grupeze, totuşi, serviciul ei de transport şi comunicaţie funcţionează în bună regulă. Numai la noi nu! Că aceasta nu e vina muncitorilor este evident, căci în statele învecinate serviciul Căilor Ferate şi al Poştelor e ţinut în bună regulă chiar de [către] colegii acestei muncitorimi. Este, deci, numai vina guvernului, care nu este capabil măcar de a concepe aceste probleme.

În această Adunare aud vorbindu-se mereul de Schuller. Nu ştiu şi nici nu mă interesează să ştiu dacă acest unic Schuller are o legătură legală sau ilegală cu membri de-ai guvernului. Ceea ce văd şi ştiu este faptul că spiritul acestui Schuller – şi orice naţiune îşi are „şulerii" ei – îşi face apariţia în toate legile guvernului. Or aceşti „şuleri" nu sunt indivizi, nu sunt persoane anumite, aceşti „şuleri" au devenit un sistem, sistemul acaparării capitaliste, al câştigului nelimitat; este goana după îmbogăţirea repede şi cu orice preţ, este specula neînfrânată şi fără scrupule.

Capitalismul a existat şi înainte de război şi războiul este copilul capitalismului; el s-a născut din capitalism, ca o consecinţă firească. Capitalismul a fost totdeauna sângeros şi urât, dar până la izbucnirea războiului a mai ştiut să păstreze o oarecare pudoare; caută să-şi justifice metoda prin motive de ordin

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

moral şi economic. S-a dat o tencuială nouă zidurilor clădirilor care constituie capitalismul. S-au pus perdeluţe frumoase la ferestre, ca lumea să nu vadă ce se petrece înlăuntrul acestei clădiri. Acum s-a isprăvit. Astăzi, orice aparenţă de pudoare măcar a încetat! Spiritul noilor capitalişti ai societăţii capitaliste este spiritul lui Schuller. Dacă altădată s-a vorbit de o reformă agrară, atunci s-a avut în vedere o faptă revoluţionară în interesul ţărănimii. Astăzi, însă, această reformă reprezintă, în parte, o afacere pentru marii latifundiari şi, în parte, un proces pentru desfeudalizarea pământului. S-au făcut legi ale chiriilor pentru protejarea chiriaşilor şi s-a spus: dacă cineva posedă o casă de mai înainte, nu are dreptul să ceară o chirie mai mare ca înainte. O casă nu este un obiect de speculă, ci se poate considera cel mult ca un depozit pus la Casa de Economie. Să fie mulţumit că cel puţin averea sa nu e depreciată, cum e cazul celor care au bani depuşi la Casa de Economie. Şi acum vine guvernul şi spune: veţi plăti întreit chiriile de până acum. Acesta este spiritul lui Schuller; aceasta este adevărata legătură între d-voastră şi „şuleri", pe care nu o puteţi nega. D-voastră sancţionaţi specula, legalizaţi camăta! Căci e curată camătă să scoţi dintr-un capital de 100 000 [de] lei dobânzi ca şi când ar fi un capital de 300 000 [de] lei.

Într-un timp în care se caută în toate statele de a se asigura locuitorilor dreptul elementar al omului civilizat de a ocupa o locuinţă, într-un asemenea timp d-voastre ne veniţi cu legi care înseamnă pentru noi, ca să mă exprim moderat, un regres? În toate ţările culturale, statul de mult a început să clădească, pentru că particularii, din cauza lipsei de numerar ce domneşte actualmente, nu dispun de mijloace pentru a-şi clădi case. Aici ne consfătuim asupra unor imperfecţiuni, după cum este şi legea chiriilor o imperfecţiune. Sunt sigur că nici aici nu e mai bine ca la noi, în Bucovina, unde familii se plimbă luni întregi din casă în casă, fără a se putea găsi adăpost. Am avut o lege a chiriilor, care nu era tocmai rea, ea a fost, însă, înrăutăţită de către Centrală. Mai mult, ne mai vin mereu ordine noi, cu scopul de a proteja tocmai pe cei mai bogaţi. Băncile ocupă un număr de locuinţe pentru dânsele şi noi nu avem nicio putere faţă de ele. Vă închipuiţi oare că, dacă veniţi cu asemenea legi, cu biruri asupra veniturilor mici, funcţionarii şi muncitorii vor accepta aceste legi ca trimise de la Dumnezeu? Puteţi interzice greva de zece ori, puteţi militariza tot, în zadar, căci foamea este un suveran mai mare decât guvernul cel mai despotic şi brutal, iar impunând pe funcţionari şi muncitori să plătească noile biruri, atunci vă veţi trezi în faţa unor noi cereri de sporiri de salarii din partea acestor funcţionari şi muncitori. La aceasta să vă gândiţi de pe acum!

Pe lângă spiritul lui Schuller, mai domneşte un alt spirit în guvernul nostru, spiritul militarist. Privit în mod superficial, acesta se trage încă din timpul războiului. Dar nu e totul. România, adică România cea nouă, trece de abia acum prin faza de transformare dintr-un stat feudal într-un stat capitalist şi pentru aceasta are nevoie de ajutorul militarismului. Aceasta a dat naştere la legile excepţionale dirijate contra muncitorilor, sub masca de legi muncitoreşti şi care dau înapoi noile provincii cu decenii în urmă. Burghezia în nesaţ, în voracitatea sa, vrea să înghită,

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

să devoreze tot, apucă cu lăcomie ce-i vine în cale, dar, în curând, o să-şi strice stomacul, căci altceva e când exploatarea muncii omeneşti şi acumularea capitalului are loc într-o perioadă universală a ordinii sociale capitaliste şi altceva este când acest lucru se întâmplă într-un singur stat, care e situat în mijlocul altor ţări penetrate de capitalism. Tot aşa cum un stat, o comunitate socialistă, nu s-ar putea menţine în mijlocul unor state capitaliste, tot aşa este imposibil ca un stat care se află situat în mijlocul Europei supra dezvoltate să mai lucreze şi astăzi cu învechitele metode de altădată. Acest lucru e imposibil din cauză că influenţarea reciprocă a ţărilor, legăturile dintre state sunt indisolubile. Pentru a putea, totuşi, întrebuinţa câtva timp vechile metode ale capitalismului în faţă, burghezia în leagăn solicită ajutorul militarismului cu riscul chiar de a fi silită de a-şi împărtăşi domnia cu acest militarism. Şi astfel ne este dat să vedem tragi-comedia că în această ţară încep constrângerile capitalismului străvechi şi răscopt, într-un stadiu când el se dezvoltă liber independent de legea liberei concurenţe şi de bunăvoinţa muncitorilor.

Statul burghez nu mai poate ieşi din încurcăturile, contrazicerile şi contrastele ce compun întreaga noastră viaţă publică. Lumea se indignează – Camera nu mai lucrează şi nu vede cauzele adânci ale acestei stări de inactivitate. Guvernul încearcă, ca nişte diletanţi, ba aici, ba acolo, ba cu un lucru, ba cu altul, când cu Curtea Marţială, când cu Siguranţa, când cu autorităţile administrative, se numesc comisii şi se dizolvă, secretari generali se văd transformaţi în nişte directori generali şi cu aceste jucării copilăreşti guvernanţii cred că vor putea deveni stăpânii situaţiei, vor putea învinge dificultăţile administrative. Noi, care privim lucrurile dintr-un punct de vedere mai înalt, noi, care, deocamdată, rămânem pasivi în acest conflict, noi ştim prea bine – cauzele lucrurilor ce se petrec trebuie să le căutăm cu mult mai adânc.

Şi, dacă vorbim de d-nii guvernanţi, nu avem în vedere guvernul, întâmplător astăzi la cârmă. E posibil că un alt guvern să numere între membrii săi un ministru de Interne mai amabil şi un ministru de Comunicaţie care nu se mărgineşte numai la semnarea actelor ce i se supun, zicem că e posibil, însă, nu sigur. Sigur este că niciun guvern burghez nu va reuşi să rezolve dificultăţile interne, căci aici e vorba de o criză a statului burghez însuşi, a societăţii burgheze în genere. Aceasta nu înseamnă, însă, că orice guvern burghez trebuie să fie aşa de reacţionar ca cel actual. Poate să ne vină unul care, din nefericire, să fie şi mai reacţionar, care să fie, ca să mă exprim aşa, conştient reacţionar, înzestrat cu un deosebit talent reacţionar, dar poate să ne vină şi unul care să ţină seama de tendinţele şi împrejurările momentului până la un anumit grad. Bineînţeles, numai până la un anumit grad. Guvernul actual, însă, caută să-şi ascundă incapacitatea sa sub mantaua reacţiunii. El ne-a adus, ca o ultimă inovaţie, starea excepţională şi cenzura. În ultimul timp, s-a luat chiar măsura de a nu mai lăsa să intre în ţară niciun ziar social-democrat. Întocmai ca şi când, prin asemenea măsuri, ar putea să oprească spiritul vremii ca să-şi facă drumul!

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

Dacă în comisie am făcut o serie de propuneri, tinzând la o îmbunătăţire a situaţiei funcţionarilor de stat, dacă noi, social-democraţii, facem propuneri pentru îmbunătăţirea legilor existente oricând şi oriunde, aceasta nu o facem în scopuri de a produce agitaţie, cum crede d-l [D. R] Ioaniţescu, care nu e în stare de a face distincţie între „de a face politică” şi „de a forma un partid politic”, noi vrem ca aceste ameliorări să se adopte în interesul poporului muncitor, ca situaţia lui să se îmbunătăţească, să se uşureze. Noi vrem ca omenirea muncitoare să trăiască mai bine chiar de pe acum în societatea capitalistă de azi, pe cât e posibil natural, ca ei să-i îmbunătăţească soarta într-o asemenea societate, căci nu este adevărat că trebuie să le meargă atunci rău, după cum le merge în ţara noastră.

Clasa conducătoare de la noi îşi închipuie că a făcut cine ştie ce ispravă mare, că a dat dovadă de mare democraţie dacă a contribuit la instalarea societăţii capitaliste în locul sistemului oligarhico-feudal de până acum. Tot meritul ei constă că sunt urmaşii părinţilor lor, şi nici măcar urmaşii prea talentaţi, căci ei îndeplinesc numai obligaţiile fireşti impuse de timpul lor, şi aceasta numai imitând faptele ce se petrec aiurea în mod automat. Şi, dacă ne numiţi antinaţionalişti, în mod greşit, căci internaţionalism nu este antinaţionalism, atunci d-voastră sunteţi antinaţionali în cel mai rău sens al cuvântului, căci toate proiectele d-voastre de legi sunt copiate după cele străine şi unicul lucru naţional ce l-aţi inovat este instituţia. Noi cerem să ne acceptaţi propunerile. Iar dacă nu o faceţi prin aceasta, faceţi agitaţie pentru noi. Noi vă arătăm numai calea evoluţiei liniştite; dacă nu veţi merge pe acest drum, atunci nu trebuie să aruncaţi asupra noastră răspunderea evenimentelor viitoare. Aceasta o spunem numai pentru că, cu ocazia certei noastre cu bolşevicii, s-a vorbit atâta pe seama noastră, atribuindu-ni-se iluzia că reformele pot să aducă socialismul. Aceasta nu e părerea noastră.

Reformele pot avea efectul de a ridica clasa muncitoare din punct de vedere material şi cultural, însă niciodată nu vor putea desfiinţa antagonismul dintre clase. Lupta de clasă n-am inventat-o noi. N-aveţi decât să aruncaţi o privire în istorie şi veţi vedea că şi societatea burgheză este produsul Revoluţiei Franceze, actul politic care a încheiat lupta de clasă dintre feudalism şi burghezie. Între noi şi bolşevici există mari deosebiri de păreri asupra metodelor şi a drumului care duce la socialism. Totuşi, bucuria d-voastre răutăcioasă, din cauza sciziunii ce s-a produs în mişcarea muncitorească, nu va dura mult timp. Tocmai persecuţiile în curs vor aduce o reunire în clasa muncitoare, care se va convinge că munca noastră liniştită şi sistematică o va aduce încet, dar sigur, spre ţintă. D-voastre credeţi că prin aceste persecuţii veţi putea opri statornicirea unei ordini noi. Fără să fi avut o revoluţie în această ţară, avem de îndurat toate spaimele contrarevoluţiei, ale terorii albe. Prin faptele d-voastre, ne dovediţi [următoarele]: Constituţia rămâne în picioare numai atâta timp şi întrucât ea convine clasei stăpânitoare. Este deja semnificativ că aici, în Cameră, domneşte de luni de zile starea excepţională, astfel încât excepţia a devenit regulă. Acelaşi lucru cu libertatea presei, care se respectă numai faţă de presa capitalistă, pe când nouă ni se cenzurează până şi criticile pe care le aducem

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

proiectelor de lege. Cenzura este întotdeauna stupidă şi răutăcioasă, dar chiar stupiditatea şi răutatea trebuie să aibă o margine. Contrar tratatelor de pace, oamenii care au dreptul la cetăţenie română sunt izgoniţi din ţară, pe câtă vreme alţii, care renunţă de bună voie la acest drept şi vor să emigreze, trebuie să aştepte luni de zile până ce li se dau paşapoartele. În conformitate cu hotărârile Tratatului de Pace, toţi austriecii şi ungurii, care, în momentul unirii, au avut domiciliu permanent în Bucovina, în mod automat au devenit cetăţeni români. Cu toate acestea, unele autorităţi din Bucovina recunosc numai acele persoane ca cetăţeni români care sunt născute în Bucovina sau au căpătat indigenatul. Toţi ceilalţi sunt consideraţi ca supuşi numai, iar nu şi ca cetăţeni. Localurile uniunilor muncitoreşti sunt mereu menţinute închise, iar în locul unei amnistii radicale nu vedem decât comutări de pedepse. Şi astfel constatăm că: fie că prelungiţi starea excepţională sau nu, clasa muncitoare trăieşte, de fapt, într-o veşnică stare excepţională. Vina acestei stări [de lucruri] nu o poartă guvernul întâmplător de la cârmă, ci ordinea socială pe care o reprezintă.

Nu este o simplă întâmplare că în dosul fiecărui partid burghez se ascunde o bancă. Băncile sunt sufletul ordinii economice capitaliste şi dacă astăzi Banca Românească, Banca Ţărănească şi Banca Marmorosch Blank se combat între ele, mâine, când va fi vorba să lupte contra clasei muncitoare, se vor uni toate. Şi, dacă d-l ministru de Externe [Take Ionescu] s-a exprimat aici că din ţările din Orient, România este ţara unde minorităţilor le merge cel mai bine, atunci are dreptate şi ar fi putut să includă şi Polonia în aceste state, însă este oare ambiţia România să rămână un stat oriental? Noi, cei din noile provincii, nu vrem să fim orientalizaţi, noi vrem ca România căreia îi aparţinem noi să nu rămână un stat balcanic, ci să devină un stat european. De aceea noi măsurăm lucrurile cu altă măsură şi cerem ca să înceteze, în fine, acea concepţie, cum că li s-ar face minorităţilor o pomană dacă în teorie sunt tratate egal cu ceilalţi locuitori ai ţării. Minorităţile nu au drept de a fi considerate ca cetăţeni neaoşi ai ţării şi trataţi ca atare. Şi pentru aceasta e nevoie ca să fie reprezentaţi în toate corporaţiile şi instituţiile, în proporţie cu adevărata lor forţă, ca să-şi rezolve în mod autonom toate chestiile lor culturale şi ca să aibă şcolile lor proprii. Aceasta este egalizarea. De fapt, nu s-a ţinut cont nici măcar de Tratatul de Pace, căci ceea ce funcţionează sub marca de fabrică a unui corp didactic naţional este o monstruozitate pedagogică, prin care în special naţiunii evreieşti i se răpeşte dreptul de a avea şcolile ei naţionale.

Şi, în acelaşi fel, după cum se tratează naţiunile, sunt tratate şi provinciile. Am mai vorbit odată în această chestie şi nu pot decât să repet că o unificare mecanică are darul de a opri unirea mai mult, în loc să o avanseze. Şi mai repet că prin unificare nu trebuie să înţelegem aplicarea legilor şi [a] metodelor din Regat asupra tuturor provinciilor, după cum se practică acum. Aceasta nu înseamnă unificarea dacă, de pildă, un oarecare domn Petrescu e numit ca şef al Direcţiunii de Finanţe în Bucovina, care debutează prin a scoate la pensie unii funcţionari vechi şi rutinaţi, iar pe alţii, tot aşa, îi trimite în nişte posturi ridicole şi în urmă ia

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

toate actele existente, le azvârle în pod şi astfel dăunează statul cu multe milioane de biruri neplătite. Dacă vă mai spun că activitatea acestui domn Petrescu a fost criticată în multe articole de jurnale, atunci puteţi vedea şi înţelege frica de unificare de acest fel care domneşte. Dacă înainte funcţionarii au fost pensionaţi, atunci au ştiut că, după o viaţă tot aşa de bogată în muncă, ca şi în privaţiuni, acum cel puţin vor fi feriţi de foame. Actualmente, însă, pensionarii sunt expuşi celei mai îngrozitoare mizerii, şi, dacă d-l ministru al Finanţelor [Nicolae Titulescu] vrea să facă o operă într-adevăr valoroasă, atunci ar trebui să scoată o lege a pensiilor, de urgenţă, prin care pensionarii să fie feriţi de foame. În conexiune cu aceasta, trebuie să vă amintesc şi de invalizii şi celelalte victime ale războiului. Pe câtă vreme în biroul central sunt automobile, aceşti nenorociţi sunt lipsiţi de proteze. Prin desfiinţarea oficiilor judeţene (Bezirksämter), aceşti invalizi nu mai au unde să se ducă, ca să ceară sfat şi concurs, care odinioară le-a fost dat de [către] aceste oficii. Căci nu putem să cerem ca cercul de recrutare să se ocupe şi de ei.

O altă plângere foarte serioasă, pe care trebuie să o fac, este bătaia din partea jandarmilor. Trebuie să admit că [şi] comandantul garnizoanei din Cernăuţi este destul de sever cu jandarmii care bat populaţia şi că aceasta e protejată de dânsul. Şi trebuie să vă spun că se va mai întâmpla o nenorocire, căci populaţia noastră nu este obişnuită cu o asemenea purtare şi nici nu o va mai suporta mult timp.

Însă n-avem să ne plângem numai de samavolnicie, absolutism şi persecuţii fără margini faţă de muncitori, ne plângem că mica noastră industrie e cu desăvârşire sugrumată, nimicită. În staţiunile de gară sunt depuse lemne pentru sute de milioane şi nu pot fi încărcate. Cu toate că antreprenorii au posibilităţi de vânzări şi câştiguri strălucite, totuşi vor să concedieze muncitorii şi să-şi constrângă industriile la minimum, pentru că nu mai dispun de loc pentru depozitarea mărfurilor. Şi aşa este cu totul şi orişice.

Dezorganizaţia în viaţa publică omoară economia noastră şi dacă mai rămâne ceva, aceasta se nimiceşte de către sistemul vamal şi suntem greu loviţi în orice ramură şi în toate de dările şi impozitele indirecte. Îngrijirea socială se menţine numai în baza unor venituri întâmplătoare, timbre, în loc să dispună de sume fixe. Ne-ar interesa foarte mult să vedem o socoteală a acestor venituri şi cum au fost întrebuinţate. Ceea ce am putut afla până acum este că medicamentele trimise de către Ministerul Muncii pentru Casa de ajutor a bolnavilor sunt cu mult mai scumpe decât cele cumpărate din comerţ. În asemenea împrejurări, nu este de mirare că populaţia se sfieşte de îngrijirea şi ajutorarea statului, care este lucrul cel mai firesc. Sfiala aceasta devine mai mare acum, când circulă atâtea zvonuri asupra celor petrecute la aprovizionare. Îmi închipui în ce hal trebuie să fie acest serviciu, că aţi găsit necesar să arestaţi cinci deputaţi pentru a deturna atenţia publică de acolo.

Acum, câteva cuvinte relativ la bugetul însuşi. El este, bineînţeles, bugetul unui stat de clase şi de aceea noi, social-democraţii, îl dezaprobăm. Îl dezaprobăm, în special, pentru că este bugetul unui guvern a cărui notă dominantă este nimicirea

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

tuturor libertăţilor constituţionale şi a mişcării muncitoreşti. Dar, abstracţie făcând de toate acestea, trebuie să-l declinăm din cauza construcţiei sale financiare. Dacă este semnificativ că mijloacele pentru ajutorarea socială provin din nişte timbre şi din biruri din comunicaţie, aceasta devine şi mai dubios prin faptul că aceste cheltuieli s-au redus mult. Un stat modern, chiar dacă e capitalist, trebuie să-şi întrebuinţeze cea mai mare parte a veniturilor sale pentru şcoală şi alte scopuri sociale. La noi tocmai aceste două ramuri ale administraţiei sunt tratate cu mai multă vitregie. Cheltuielile pentru siguranţă au ajuns la o cifră fantastică, cu toate că această instituţie se potriveşte mai mult pentru un stat oriental despotic, decât pentru un stat capitalist. Această instituţie a devenit de mult un stat în stat, care nu salvgardează siguranţa statului, ci îşi întinde spionajul până şi în intimitatea vieţii particulare şi care inventează crime, când nu le găseşte. Cât timp va fiinţa această instituţie, nu poate fi vorba măcar că [această] Constituţie există pentru individ. Căci siguranţa stă în practică deasupra Constituţiei şi [a] legii.

Această instituţie trebuie desfiinţată şi, în schimb, trebuie organizată poliţia. Tot aşa şi serviciul sanitar trebuie cu totul reorganizat. Cu cât o ţară este mai necivilizată, cu atât necesită mai mulţi medici şi spitale. Starea de azi este o stare imposibilă. Iar dacă ministrul Finanţelor [Nicole Titulescu] crede că cine ştie ce ispravă a făcut că a acoperit cheltuielile publice, atunci se face ridicol. Atunci bugetul a devenit un buget fictiv, căci suprimările nu pot dăinui. Eu înţeleg intenţiile ministrului de Finanţe. El vrea să o sfârşească cu o gospodărie îndatorată. Acest lucru e bun; nu trebuie, însă, să se facă în contul sănătăţii publice. Nu se poate admite să se suprime cheltuielile pentru combaterea tuberculozei, a pelagrei şi a sifilisului, fără altele, cum se face la noi. Aceasta e o greşeală chiar din punct de vedere economic, căci bolnavii vor costa mai mult decât prevenirea bolilor.

Problema se înfăţişează astfel: industrializarea ţării trebuie sprijinită, fără a micşora satisfacerea imediată a celor mai iminente nevoi. Însă ce se întâmplă? Articolele de primă necesitate sunt impuse de nişte taxe vamale enorme şi, pe de altă parte, importul articolelor de lux în imense cantităţi se admit[e] mai departe. Aţi venit cu un nou tarif vamal, care scumpeşte şi mai mult viaţa, anume zahărul. Preţul e de şase lei, iar taxa vamală de şase lei; zahărul nu e un lux. Dacă am hotărât o lege pentru construcţie, tariful vamal împiedică refacerea ţării. Aţi impus cu taxe mari fierul. [...] Iar fier lipseşte. Speculanţii particulari şi o politică financiară greşită se completează unii pe alţii şi contribuie la scumpetea mereu crescândă şi la deprecierea leului nostru. De o organizare a exportului, o eliminare a speculanţilor, de o mărire a monopolurilor statului, nici vorbă nu poate fi de toate acestea.

Deci tabloul care ni se prezintă este următorul: în politică – reacţiune; în economie – prăbuşirea; din punct de vedere cultural – creşterea criminalităţii. Acesta, d-lor, acesta este bilanţul guvernului d-voastră! Mulţi, foarte mulţi, nu înţeleg rostul mişcării muncitoreşti şi, de aceea, fără ca după clasa socială căreia îi aparţin să aibă un drept pentru aceasta, o întâmpină cu ură. Ei trebuie să înţeleagă

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)

că masele, chiar în România, trebuie să înceteze de a fi instrumentate fără voinţă şi fără gândire. Aceasta este ceva nou în istoria României, dar aceasta este şi garanţia că o România nouă va fi creată, care va adăposti în graniţele sale, în locul reacţiunii, a[l] prăbuşirii şi analfabetismului, libertate, civilizaţie, avuţie.

D-voastră vă iritaţi când se vorbeşte de luptele de clasă şi nu recunoaşteţi că este cea mai înaltă idee morală care activează aceste lupte de clasă. Şi în faţa reacţiunii mondiale şi a reacţiunii din ţara noastră, în special, închei cu cuvintele pe care nemuritorul [Jean] Jaurès le-a exclamat în Catedrala de la Basel: „Noi reprezentăm toate forţele morale din lume, iar, dacă odată va suna ceasul tragic când ar trebui să ne sacrificăm pe noi înşine, această idee ar trebui să ne întărească şi să ne sprijinească. Nu numai din vârful buzelor noastre, nu, din adâncul sufletului o spunem azi, suntem gata pentru orice sacrificiu!” Aceasta este ceea ce trebuie să zicem astăzi şi de aceea e numai firesc că votăm în contra bugetului.

BDD-A32812 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:41 UTC)